

დაკრედიტების სისტემის როლი აგრარული პრობლემების გადაჭრაში (საქართველოს მაგალითზე)

თამარ ლაზარიაშვილი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ასისტენტ-პროფესორი

სტატიაში გაანალიზებულია დაკრედიტების სისტემის როლი აგრიკულურ სექტორში, დასაბუთებულია აგრიკულური სექტორის დაკრედიტების აუცილებლობა, განხილულია კრედიტების მოზიდვაზე მოქმედი დადებითი და უაჩყოფითი ფაქტორები, ნაჩვენებია აგრიკულურ სექტორში განხორციელებული კრედიტების გავლენა სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოებაზე.

საქართველო მცხე მასშტაბის ქვეყანაა, სასოფლო-სამეურნეო ფაქტორ სპეციფიკით და განსხვავებული კლიმატური ზონებით. თითოეული რეგიონი, ზონა თუ კრედიტის გაჩვენებული ჩისკით ხასიათდება. აგრიკულური სექტორისათვის ეკონომიკის სხვა დარგებისაგან განსხვავებით, დამახასიათებელია მთელი რიგი თავისებულებანი, რომელთა გათვალისწინება და დროული გადაჭრა უზუნველყოფს ამ სექტორის შემდგომ განვითარებას. ამ მიზნით მეტად აქტუალურია სახელმწიფო მხარდაჭერის ეკონომიკური ბეჭელების ამოქმედება, კერძოდ, აგრიკულურ სექტორის დაკრედიტების სისტემის როლის გაძლიერება. მნიშვნელოვანია სახელმწიფოს მიერ სოფლის მეურნეობის განვითარებისა და სასუხსათო უსაფრთხოების უზრუნველყოფის საკანონმდებლო გახანტიების შექმნა.

აგრიკულური სექტორის დაკრედიტების მექანიზმის ამოქმედების შედეგად შესაძლებელი გახდება ქვეყანაში სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოების ზედა, რომელიც ხელს შეუწყობს ქვეყნის სასუხსათო ბაზრის უფექტიან ფუნქციონირებას და სტიმულს მისცემს სასუხსათო პროდუქციის საექსპორტო უზრუნველყოფას.

საკვანძო სიტყვები: აგრიკულური, აგრიკულურ, აგრიკულური სექტორი, სასუხსათო ბაზარი, ფუნქციონირება.

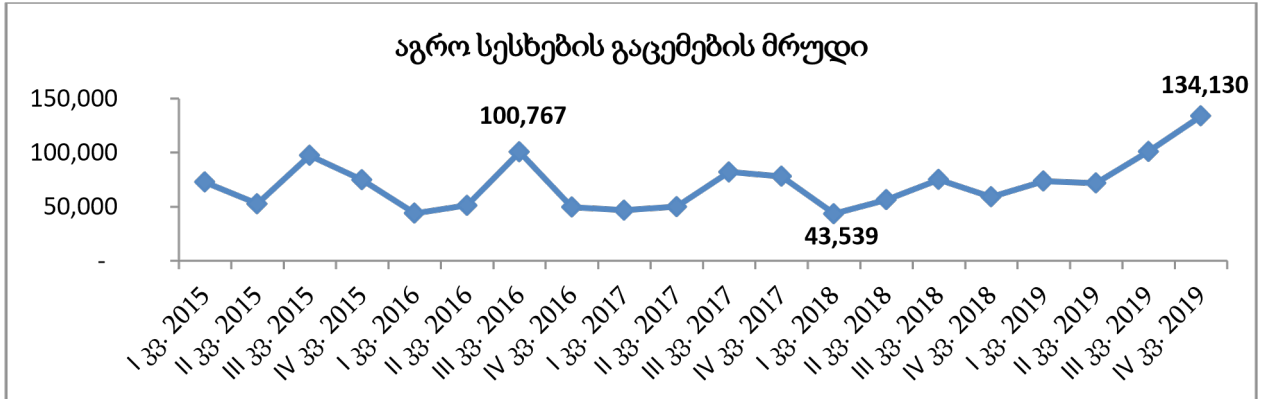
სოფლის მეურნეობის პოტენციალის მაქსიმალურად ათვისება და მიზნობრივი გამოყენება ქვეყნის ეკონომიკისთვის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია. აღნიშნული პრობლემა დღეისათვის მეტად აქტუალურია, როგორც მსოფლიო მასშტაბით, ისე საქართველოსათვის. ქვეყანაში სოფლის მეურნეობის განვითარებისთვის ხელსაყრელი ბუნებრივ-კლიმატური პირობები არსებობს. ამასთან, საქართველოს მთავრობის მიერ აგრარული სექტორი ეკონომიკის პრიორიტეტულ სფეროდ არის დეკლარირებული (ხარიაშვილი ე., 2018). მისი ტრადიციული შინაარსი, რომლის თანახმად, იგი მოსახლეობის გამოკვებას ემსახურება, გლობალური სავაჭრო ურთიერთობები, ახალ ალტერნატივებს თავაზობს და იძლევა იმის შესაძლებლობებს, რომ ადგილობრივი წარმოება ჩანაცვლებული იქნეს იაფი იმპორტირებული პროდუქციით. ამ მხრივ, იაფი სანედლეულო პროდუქტის მიმწოდებლები დაბალგანვითარებული ქვეყნები არიან. დღეისათვის, ქვეყნის აგრარულ სექტორში შექმნილი მდგომარეობა ნათლად მიგვანიშნებს, რომ პრობლემის რეალური გადაჭრა შესაძლებელია სპეციალიზებული აგრიკულურ დაკრედიტების სისტემის ფორმირებით. აგრიკულურ სექტორის განვითარებას აუცილებლად ესაჭიროება სპეციალიზებული აგრიკულურ სისტემის შექმნა, რადგან ფინანსებზე თავისუფალი ხელმისაწვდომობის გარეშე, სოფლად ფერმერული მეურნეობები ვერ განვითარდება. თანამედროვე აგრიკულურ სისტემა წარმატებით მუშაობს საფრანგეთში, აშშ-ში ფერმერთა საკრედიტო სისტემა, გერმანიის რაიფაიზენ კრედიტი, ბელგიაში-ბრენდენბონდი, პოლანდიაში-რაბობანკი და ა.შ. გამომწვევით მნიშვნელოვანია ენიჭება პოლიტიკურ და ეკონომიკურ სტაბილურობას, ქვეყანაში არსებულ კანონმდებლობას, ინფრასტრუქტურას, საფინანსო ინსტიტუტების გამართულ მუშაობას, სამუშაო ძალის კვალიფიკაციას და სხვ. ამ კრიტერიუმების მიხედვით დგინდე-

ბა მსოფლიოს ყველა ქვეყნის პოლიტიკური და ეკონომიკური რეიტინგები, რომელსაც უდიდეს მნიშვნელობას ანიჭებენ უცხოელი ინვესტორები. ცხადია, აგრარულ სექტორში განხორციელებული ინვეტიციები გავლენას ახდენს სხვა ისეთი სექტორების განვითარებაზეც, რომლებიც თავიანთ საქმიანობაში გამოიყენებენ სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციას (Erkomaishvili G., Kobalava M., Lazariashvili T., Saghareishvili M., 2017). აგროკრედიტის განვითარებას მნიშვნელოვანი როლის შესრულება შეუძლია საქართველოს ეკონომიკის წინსვლაში, სოფლად მწარმოებლურობის ზრდასა და მოსახლეობის კეთილდღეობის ამაღლებაში. მისი განვითარებისათვის ქვეყანაში ხელსაყრელი პირობებია, რადგან ფუნქციონირებს ლიბერალური შრომის ბაზარი, დაბალია შრომაზე დანახარჯები, გამარტივებულია საგადასახადო ადმინისტრირება და სხვა (Хараишвили Э., 2016). აგრარული სექტორის დაკრედიტების მექანიზმის სრულყოფა მნიშვნელოვანი წინაპირობაა კონკრეტული სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოებისათვის. სახელმწიფომ ხელი უნდა შეუწყოს აგრარულ სექტორში შემავალ დარგთა რაციონალურ ტერიტორიულ გადაადგილებას და ერთიანი საბაზრო სივრცის ფორმირებას. ცხადია, აგრარულ სექტორში განხორციელებული კრედიტები ასეთი სექტორების წარმოებას საშუალოდ 31%-ით ზრდის. სოფლის მეურნეობაში წარმოებული პროდუქცია ძირითადად შინამეურნეობებისთვის გამოიყენება, ამ დარგში ინვესტირება ყოველ წელს დაბალი მოცულობით ხასიათდება, 2019 წელს ეს მაჩვენებელი 57 %-ით შემცირდა, რაც სამწუხაროა, რადგან ექსპორტის გასაძლიერებლად ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი სწორედ სოფლის მეურნეობაში შექმნილი პროდუქტებია (www.geostat.ge, 2021). სოფლის მეურნეობის დარგში დღეს მთელი რიგი გამოწვევებია. აგრარული წარმოების შედეგები კვლავაც არაპროგნოზირებადია: გვალვა, წყალდიდობა, მცენარეთა და ცხოველთა დაავადებები და მავნებლები აგრარულ სექტორს კაპიტალის ჩადებისათვის შედარებით მაღალრისკიან სფეროდ აქცევს (ლაზარიაშვილი, თ., 2018). მთავარ გამოწვევად რჩება დარგში მწარმოებლურობის დაბალი დონე. მაგალითად, საქართველოში სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფართობი ქვეყნის მთლიან მიწის ფონდში შეადგენს 49%-ს, ისრაელში 20%-ს. მიუხედავად ამისა, მიწის ფონდის ასეთი შეზღუდული რესურსის პირობებში ისრაელში ფერმერთა 3,7% თითქმის 95%-ით აკმაყოფილებს საკუთარი მოსახლეობის მოთხოვნებს. საქართველოში დაბალია ძირითადი აგროსასურსათო პროდუქტებით თვითუზრუნველყოფის მაჩვენებლები (საშუალოდ 35-60%-ის ფარგლებში) და სასურსათო უსაფრთხოების მხრივ პრობლემებია (ხარაიშვილი ე., 2018).

სხვა სამეურნეო საქმიანობისაგან განსხვავებით, აგროსფეროს სპეციფიური საქმიანობა ინდივიდუალურ მიდგომებს მოითხოვს. აგროსექტორის განვითარებისთვის აუცილებელი პირობაა მწარმეთათვის კლიმატური თუ სხვა რისკის დაზღვევის შესაძლებლობის არსებობა. საქართველოში, ეს შესაძლებლობა მნიშვნელოვნად შეზღუდულია. დღესდღეობით არსებული სისტემა ეფუძნება ცალკეული რისკების დაზღვევას – სეტყვის, ქარიშხლის, წყალდიდობის და ა.შ. კონკრეტული კულტურების მწარმოებლებისათვის ეს სისტემა მოსახერხებელია. მაგ.: მანდარინის და ყურძნისთვის (საშემოდგომო ყინვებისაგან დაზღვევა). თუმცა, შეთავაზებები ვერ ერგება ბევრი მეურნეობის საჭიროებას (კვლევის ანგარიში, 2020). შესაბამისად, ამ სფეროში გაცემული სესხებიც შემოსავლების მიღების პერიოდების მიხედვით იფარება. ისევე როგორც სტანდარტული ბიზნეს სესხები, აგრო სესხიც შეიძლება გაიცეს როგორც უგირავნოდ ისე ქონების უზრუნველყოფით და როგორც საბრუნავი საშუალებების შეძენის, ასევე ძირითადი საშალებების შეძენის მიზნობრივით. აგროსესხის გამოყენებით შესაძლებელია (კვარიანთაშვილი ჯ., 2020):

- ❖ სწორად დაიგეგმოს სეზონის მიხედვით შესასრულებელი ვალდებულებები;
- ❖ სათესლე საშუალებებისა და აგრო ბიზნესისათვის განკუთვნილი ხელსაწყო-დანადგარების შეძენა;
- ❖ სხვადასხვა (არასამომხმარებლო) ვალდებულებების გადაფარვა.

დიაგრამა 1. აგრო სესხების გაცემები 2015 – 2019 წლების კვარტლების მიხედვით - საქართველოს ეროვნული ბანკი

აგრო სესხების გაცემების მრუდის მიხედვით გაცემების მაღალი ნიშნული ფიქსირდება მესამე კვარტალში, რაც დაკავშირებულია აგრო საქმიანობის აქტივობასთან. მნიშვნელოვანია აგრეთვე სახელმწიფო სუბსიდირების პროგრამები, მაგალითად: „იაფი აგროსესხი.“ აღნიშნულ პროგრამაში ჩართულ ბენეფიციარებს სახელმწიფო უფინანსებს წლიური საპროცენტო განაკვეთის მნიშვნელოვან ნაწილს (თავდაპირველად იყო წლიური 11%, ამჟამად არის წლიური 8%) და ამრიგად ხდება აგრო სექტორის ნახალისება. არსებობს სხვა სახელმწიფო სუფსიდირების პროგრამა „ანარმოე საქართველოში“, რომელიც შექმნილია ასევე ადგილობრივი წარმოების წასახალისებლად კერძო სექტორის კონკურენტუნარიანობის გასაუმჯობესებლად¹. პროგრამაში ჩართული ბენეფიციარები სარეგებლობენ ისეთი სახელმწიფო სუფსიდიით, როგორც არის 2 წლით წლური საპროცენტო განაკვეთის ძირითადი ნაწილის დაფინანსება. პროექტის ფარგლებში მენარმეებს შეუძლიათ განაახლონ საწარმოო დანადგარები, შექმნან ახალი საწარმოო ხაზები და სხვადასხვა გზებით განავითარონ ბიზნესი. დღეისათვის, ევროკავშირის ქვეყნებში სოფლის მეურნეობის დაფინანსება ხდება, როგორც სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი სახსრებით, ასევე სოფლის მეურნეობის განვითარების ფონდებიდან და საერთაშორისო ორგანიზაციებიდან გამოყოფილი თანხებით. სახელმწიფო ატარებს ისეთ საბაჟო და საგადასახადო (ფისკალურ) პოლიტიკას, რითაც ხელს უწყობს სოფლის მეურნეობის დარგის განვითარებას. მიზანშეწონილია, მთავრობის მიერ დაფინანსებული შეღავათიანი აგრო-კრედიტის პროექტი გარდაიქმნას სახელმწიფო ან ორმხრივ მფლობელობაში არსებულ სასოფლო-სამეურნეო ბანკად. რომლის კრედიტები ხელმისაწვდომი იქნება ნებისმიერი ზომის ფერმერისათვის და კოოპერატივისთვის;

აგროპროდუქტების ექსპორტის სტიმულირების ერთ-ერთი მთავარ საშუალებად სავაჭრო ბარიერების მოხსნა განიხილება. განვითარებადი, დაბალშემოსავლიანი ქვეყნები ხშირად აპელირებენ იმაზე, რომ ევროკავშირის პროტექციონისტული პოლიტიკა სოფლის მეურნეობაში ხელს უშლის მათი ექსპორტის ზრდას. თუმცა, სინამდვილეში, განვითარებადი ქვეყნებისთვის მთავარი ხელისშემშლელია არა სავაჭრო ბარიერები, არამედ მათი არასაკმარისი უნარი დაიცვან სტანდარტები და პროდუქტის ხარისხი. ეს საკითხი განსაკუთრებული მნიშვნელობისა საქართველოსთვის, რადგან ქვეყანას აქვს აგროტურიზმის განვითარების კარგი შესაძლებლობა (Natsvlshvili I., Kharaisvili E., Lazariashvili T., 2020), ასევე, შეუძლია ბიოპროდუქტების გატანა საერთაშორისო ბაზრებზე (Natsvlshvili I., Kharaisvili E., Lazariashvili T., 2020). იმისათვის, რომ საქართველოს ეროვნული ეკონომიკა ინტეგრირებული იქნას მსოფლიო ეკონომიკურ სივრცეში, უნდა შეიქმნას გარკვეული პირობები, რათა საშუალება მიეცეს აგრარულ სექტორში წარმოებულ სასურსათო პროდუქტებს მსოფლიო ბაზარზე გასვლისათვის. ქვეყანაში უნდა იწარმოებოდეს ისეთი პროდუქტები, რომლე-

¹ საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების მინისტრის ბრძანება N1-1/217, 2017 წლის 29 მაისი.

ბიც იქნება იაფი, მაღალხარისხიანი, კონკურენტუნარიანი და გაუნევეს კონკურენციას მსოფლიო ბაზარზე წარმოდგენილ პროდუქტებს.

უცხოელი ექსპერტებისა და ქართველი სპეციალისტების აზრით, საქართველო განეკუთვნება იმ ქვეყნების ჯგუფს, რომელსაც სოფლის მეურნეობისა და კვების მრეწველობის საექსპორტო პროდუქციის წარმოების უდიდესი პოტენციალი გააჩნია. აგრარული წარმოების სფეროში მიღწეული შედეგები საკმარისად არ არის მიჩნეული კონკურენტუნარიანი წარმოების უზრუნველსაყოფად (ხარაიშვილი ე., 2018). სოფლის მეურნეობაში დაკრედიტების განხორციელება ყოველთვის კავშირშია ახალი სამუშაო ადგილების შექმნასთან. იმისთვის, რომ ქვეყანაში მოხდეს გარკვეული სახის ინვესტირება, საჭიროა მოქალაქეებმა შექმნან გარკვეული დანაზოგები და შემდგომ მოახდინონ სხვადასხვა სფეროში ინვესტირება, მაგრამ თუ ეს დანაზოგები არის მცირე ან საერთოდ არ არის, მაშინ აღნიშნული უკმარისობა უნდა შეივსოს აგროკრედიტებით (ლაზარიაშვილი თ., 2015). სასურსათო ბაზრის უზრუნველყოფელი დარგების განვითარებისათვის ხელშეწყობა საკრედიტო მოთხოვნების გათვალისწინებით უნდა წარიმართოს. უპირველეს ყოვლისა, რესურსების კონცენტრაცია კონკურენტუნარიან პროდუქტებზე უნდა წარიმართოს. საქართველოსთვის ხილი, ყურძენი, ბოსტნეული, კარტოფილი, ტრადიციული კულტურებია, ასევე ტრადიციულია მეცხოველეობის უმეტესი დარგები (მსხვილფეხა პირუტყვის მომშენებლობა, მეცხვარეობა, მეფუტკრეობა და სხვა). თუ ამ დარგებისადმი განხორციელდება პროტექციონისტული პოლიტიკა და ამუშავდება გადამამუშავებელი მრეწველობის დარგები, ისინი კონკურენტუნარიანი გახდებიან და თვითონვე შექმნიან საინვენსტიციო ეკონომიკურ ეფექტიანობას (ლაზარიაშვილი თ., 2019).

სოფლის მეურნეობაში დაკრედიტება საბანკო სექტორის მიერ ძირითადად ხორციელდება მოკლე ან საშუალოვადიანი ხაზით, რომლის გამომწვევი მიზეზია ის ფაქტი რომ, რაც უფრო მოკლევადიანია სესხი მით უფრო მეტი სიზუსტით ხდება ფერმერის ფინანსური მდგომარეობის გაანალიზება და შეფასება. სამწუხაროდ, მოკლევადიანი სესხებით შესაძლებელია სოფლად მიმდინარე სიჭარბების ძირითადად საბრუნავი საშუალებების დაფინანსება. ხოლო სოფლის მეურნეობის სრულყოფილი დაფინანსება საჭიროებს დიდ თანხებს (ტექნიკური გადაიარაღება, უძრავი ქონების შეძენა და ა.შ.). კერძოდ გრძელვადიან დაფინანსების (აგროდაკრედიტების). ამ მიზნით საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა და საქართველოს მთავრობამ უნდა აამოქმედოს სოფლის მეურნეობის დაკრედიტების ახალი მექანიზმი. კერძოდ საქართველოს ეროვნული ბანკის რეფინანსირების საპროცენტო განაკვეთზე მიმაგრებული კრედიტები შეთავაზებული უნდა იქნეს სოფლად იმ ფერმერების მიმართ, რომლებიც ვერ ახერხებენ სახელმწიფო აგროპროგრამით სესხების აღებას. რეგულარული ფინანსური წყაროების არსებობა საშუალებას მისცემს სასოფლო-სამეურნეო წარმოების მუშაკებს იფიქრონ თანამედროვე ტექნოლოგიებისა და მონოპოლიზაციების შექმნაზე, რაც ხელს შეუწყობს აგროტექნიკური ღონისძიებების გატარებას ოპტიმალურ ვადებში.

დასკვნა

დღეს, საქართველოს სოფლის მეურნეობა ნელი ტემპით ვითარდება და მცირე ზომის ფერმერული მეურნეობები ვერ უზრუნველყოფენ სასოფლო-სამეურნეო წარმოების მაღალეფექტიანობას. აუცილებელია კომპლექსური ღონისძიებების გატარება და აგროდაკრედიტების სისტემის ეფექტიანი მართვა. აგრარული სექტორის დაკრედიტება განაპირობებს სოფლის მეურნეობის ძირითადი სახეობის პროდუქციის სტაბილური წარმოების შესაძლებლობას. ამალღდება მოსახლეობის კვებისათვის გამოყენებული პროდუქტების უსაფრთხოების ხარისხი. დაკრედიტების როლის გაძლიერება ხელს შეუწყობს მეცნიერების, ტექნოლოგიებისა და ინოვაციების განვითარებას და დაწერვას აგრაულ სექტორში.

ლიტერატურა:

1. კვარიანთაშვილი ჯ., ბიზნეს დაკრედიტების პრინციპები და განვითარების პერსპექტივები საქართველოში”, სამაგისტრო ნაშრომი, 2020.
2. ლაზარიაშვილი თ., უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის შესაძლებლობები და პოლიტიკის მექანიზმები აგრარულ სექტორში, II ეროვნული სამეცნიერო კონფერენცია “ეკონომიკური პოლიტიკა: ეკონომიკისა და პოლიტიკის თანამედროვე გამოწვევები”, ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტი, 2019.
3. ლაზარიაშვილი თ., „აგრობიზნესის განვითარების შემაფერხებელი ფაქტორები და მათი დაძლევის გზები საქართველოში“. საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „ეროვნული ეკონომიკების მდგრადი განვითარების აქტუალური პრობლემები“, პაატა გუგუშვილის სახელობის ეკონომიკის ინსტიტუტი, თბილისი, 10-11 ივლისი, 2015.
4. ლაზარიაშვილი თ., „ინვესტიციების როლი აგრარული წარმოების სტიმულირებაში“, IV საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „გლობალიზაციის გამოწვევები ეკონომიკასა და ბიზნესში“ ივ.ჭავჭავაძის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 1-2 ნოემბერი, 2019.
5. ლაზარიაშვილი, თ., „კონკურენტული რისკები აგრობიზნესში და მათი შემცირების გზები“; ივანე ჭავჭავაძის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
6. ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტი, II საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „გლობალიზაციის გამოწვევები ეკონომიკასა და ბიზნესში“ შრომების კრებული, 26-27 ოქტომბერი, 2018. 275-279გვ.
7. ხარაიშვილი, ე.სოფლის მეურნეობის განვითარების პრიორიტეტები საქართველოსა და ისრაელში: ინოვაციური მიდგომები და მოდელები, ჟურნალი „სტუდენტური კვლევები და პროექტები“, #1-2, 2018.
8. Erkomaishvili, G., Kobalava, M., Lazariashvili, T., Saghareishvili M., “Consumer Market of Agricultural Products and Agricultural Policy in Georgia”; World Academy of Science, Engineering and Technology, International Science Index 130; International Journal of Social, Behavioral, Educational, Economic, Business and Industrial Engineering, 11(10), 2017. გვ.225-229.
9. Natsvlshvili I., Kharaiashvili E., Lazariashvili T. Impact of agro tourism on economic development of related sectors in the context of sustainable well-being (case of Georgia). Int. J. Markets and Business Systems, Vol. 4, No. 2, 2020.
10. Natsvlshvili I., Kharaiashvili E., Lazariashvili T., Bio-products market in Georgia: current challenges and development perspectives, International Journal of Markets and Business Systems, Volume 4, Issue 1, 2020. <https://www.inderscienceonline.com/toc/ijmabs/4/1>
11. <https://doi.org/10.1504/IJMABS.2020.107305>
12. Kharaiashvili, E., The Impact of Preferential Agro Credit on the Development of Agribusiness in Georgia, 2018. ECOFORUM. Volume 7, Issue 1(14), 2018.
13. Хараишвили Э., Факторы, приоритеты и перспективы инновационного развития агробиз[неса в Грузии, III МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНО - ПРАКТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ «Стратегические императивы современного менеджмента» (СИСМ-2016), 17 - 18 марта 2016. http://kneu.edu.ua/en/university_en/subdivisions/editional/
14. „აგრარული მეურნეობა გამოწვევები და შესაძლებლობები“ კვლევის ანგარიში საქართველოს ბიზნეს ასოციაცია, კვლევის ანგარიში, 2020 <https://bag.ge/file.helix?i=dc0f958a-f5bc-4c99-8039-28e2fc2b2cc6&r=P>
15. Geostat.ge

The Role of Lending System in Solving Agrarian Problems (on the example of Georgia)

Tamar Lazariashvili

Assistant Professor at Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

SUMMARY

The article analyzes the role of lending system in the agricultural sector, justifies the need for lending to the agricultural sector, discusses the positive and negative factors affecting the attraction of loans, shows the impact of loans in the agricultural sector on agricultural production.

Georgia is a small country with a wide range of agricultural crops and different climatic zones. Each region, zone or culture is characterized by a certain risk. Unlike other sectors of the economy, the agrarian sector is characterized by a number of features, the consideration and timely solution of which ensures the further development of this sector. To this end, it is very important to activate the economic levers of state support, in particular, to strengthen the role of the credit sector in the agricultural sector. It is important for the state to create real legislative guarantees for agricultural development and food security.

The activation of the lending mechanism of the agricultural sector will make it possible to increase the production of agricultural products in the country, which will facilitate the efficient functioning of the country's food market and stimulate the export of food products.

Keywords: Agrocredit, agroinsurance, agrarian sector, food market, farm.